

*Acta oft handelingen van den provincialen synodo,
gehouden binnen der stede Sneeck, begonnen den 2^{en}
Junij anno 1607 ende geeyndicht den 4^{den} desselvigen
maents.*

*De 1 sessie gehouden den 2^{den} Junij voor noon.*¹⁾ — De broederen, van alle den classibus op het synodum afgeveerdicht, hebben met aenroepinge van des Heeren name ende gemeyne advijsen gestemmet tot praesidem den welgeleerden ende godtsaligen FLORENTIUM JOHANNIS, tot scribam DANIEL JOHANNIS, dienaer tot Bergum.

De namen derghenen, die op desen synodum met volcoinen last verschenen zijn:

van den classe van Sneeck zijn gecommiteert: FLORENTIUS JOHANNIS binnen Sneeck ende HUGO PETREIUS tot Oosterwipum als dienaren, ende THOMAS FERCKSZ met JACOB FEYTESZ als ouderlingen;

uyt den name des classis van Boolswerdt: GODSCHALCUS AELTIUS binnen Boolswerdt met HENRICUS FLAMMIUS van Parraga als dienaren, ende TACO AYSMA met JOCHUM STEVENSZ als ouderlingen;

van den classe van Franicker: JOHANNES HILBRANDI met JARRICHIUS VILHELMII als dienaren, ende JAN WOUTERSZ met JANCKE AENESZ als ouderlingen;

van wegen den classe van Doccum zyn gecompareert: JOANNES METELUM met SIXTO GELLII als dienaren, ende D. MEYNARDUS AYTZMA als ouderlingh; SIBBREN PYTERSZ is niet verschenen;

van den classe van Leeuwerden: JACOBUS SCHOTANUS van Roordahuysum met DANIEL JOHANNES van Bergum ende JAN ARENTSZ als ouderlingh; de ander is niet gecompareert;

uyt den classe Sylvana: GERARDUS CLEBOCKER met CORNELIUS JOHANNES als dienaren, ende HIS JASPERSZ met GOOYTIEN LAURENTSZ als ouderlingen.²⁾

Waerop gevolght is het lesen van de procuratien derghener, die van den classibus tot dese tegenwoordige synodaelsche byeencomste gesonden zyn geweest, welcke alle van den broederen voor goet aengenomen zyn, voorbehouden nochtans dat het synodus gerneret hebbende, dat de procuratie der broederen van Franicker met de gewoonlicke maniere niet in alles overeenstemmende was, denselvigen hare sidtplaetse geaccordeert heeft midts horende de verclaringe, die bij haerluyden desen aengaende gedaen is, namelick dat de meyninge van haren classe niet anders geweest

¹⁾ De marginalia zijn van de hand van den scriba Daniel Johannis.

²⁾ Hierop volgt in UU: »De gecommiteerde van de heeren Staten sijn geweest mijnheer Eisinga ende Timen Franssen.»

was als sich in desen deele met anderen classibus conform te maecken, also dat de faute van dien niet den geheelen classi maer allen den scribae te wijten was. Om dan sulcks hiernaemaels te verhoeden ende voor te comen is eendrachtlick raedtsaem bevonden, dat de brieven van commissie nergens dan alleen in ijegelicke respective classe sullen gescreven ende voor het scheyden den broederen voorgelesen worden.

1. *De 2de sessie gehouden den 2^{den} Junij nae noon.* — Het synodus gelet hebbende op de clachte van den broederen uyt den Sevenwolden heeft besloten, dat van desen tydt af alle dienaren niet wonende in middelplaatsen verplicht sullen wesen te gaen tot dien classen, dien zij naestgeseten zijn, ten ware met verwilliging van beyde classes.

2. Nopende de derde resolutie des synodi Sylvanae laet het synodus sulckes blijven bij tgene, als doenmaels besloten is.

3. Om te wege te brengen, datter bequamelick een extract uyt alle beslyttingen der synodale vergaderingen mach getrocken worden, is raedtsaem gevonden, dat het register, bij dn. GELDORPIO van alle synodale resolutien gemaect, van classe tot classe sal gesonden worden om daer toe oft af te doen, soals sij sal bevinden te behooren.

4. *Op het eerste gravamen van Leeuwerden.* — Is eenhelliglick bij den synodo geadviseert, dat alle dienaren, die van wegen het geringe aental der ledematen niet connen een besonderen kerckenraedt hebben, sullen alle moegelicke vlyt aanwenden om oft deur middel van bijvoeginge bij een groter kercke oft deur tsamenlegginge van 2 oft 3 cleyne dorpen hare gemeente onder eenen kerckenraedt te beslyten.

5. *Op het tweede gravamen van Leeuwerder classis.* — Is mede besloten, dat de heer van Aemlandt' duer de dienaren van Boolswerdt, geassisteert met GELLIO ACCRONIO, vrundelick sal begroet ende vermaent werden, dat hem believe in zyn goede voornemen van de reparatie der kercken ter plaetse voors. voort te varen ende mede gebeden, dat met zyn toelatinge somtyts aldaer een dienaer predicatie mach doen.

6. *Op het 3de gravamen classis Leoverdianae ende het 1 Bolsver.* — Is besloten, dat de deputati synodi bij den E. E. heeren Gedeputeerden vlijtelick sullen versoecken, dat de christelicke placaten, gemaect tot wechneminge van verscheyden misbruycken als avontspelen, reyen, ont-heylinge des houlicks des Sondachs ende diegelycke ongeregeltheden ter executie gestelt muegen worden, ende oock daerbenevens dat alle dienaren haer devoir sullen doen in het aenporren van hare respective overheyden ten fine voors.

7. *Op het eerste gravamen van Doccum.* — Is goetgevonden bij den synodum, dat de E. E. heeren Gedeputeerden, het collegium van den provincialen Raedt deur den deputatos deses synodi ende oock andere overheden deur hare respective dienaren ernstelick sullen vermaent worden, dat haer believe te bemiddelen, datter ghene in desen provincie tsij tot hoge oft leege ampten toegelaten worden, dan alleen die belydenisse doen van de ware religie.

8. *Op het 2de gravamen des classis van Doccum.* — Het synodus heeft geoordeelt, dat voortaan gheen schoolmeesteren sullen muegen sich op enige plaetsen transporteren, voor ende aeer de verkiesinge, op haer persoon bij den huysluyden gedaen, van den classe besteedicht zij.

9. Op de derde besuaringe van Doccum is besloten, dat niet alleen bij de hoge overheyden deur deghene, die van desen synodo sullen gecommitteert worden, maer oock bij die van nederigen staet zyn, deur hare respective dienaren ernstelick sal aengehouden worden tot uytroyinge, versteuringe ende verstroyinge van alle heymelicke Papistische versamelingen als streckende tot ondercruypinge van den gemeynen welstandt der policie ende kercke.

10. *De 3de sessie op den 3^{den} Junij voormiddach.* — Is na rype deliberatie eendrachtelick goetgevonden, dat een yeder dienaar in den synodo tegenwoordigh zynde zyn respective classen ende kerckenraedt vermanen sal haer devoyr te doen in de oeffeninge van de kercklicke disciplijn sonder onderscheyt van personen.

11. *Op het 1 gravamen classis Franequeranae.* — Is besloten, dat de deputati synodi haer uysterste best sullen doen int aenhouden by den E. E. heeren Gedeputeerden, dat haer believe den dienaren int ghemeyn op te leggen het inforderen der pachten ende renthen tot hare respective pastorien behorende ende oock haer behulpigh te zijn om deselvige te becomen volgens de voorgaende resolutie, daer bij de volmachten op gemaect.

12. *De 4de sessie den 3^{den} Junij namiddach. Op het tweede gravamen van Francker.* — Het synodus verstaet, dat de deputati synodi naer ouder gewoonte na vermuegen harer commissie sullen muegen handelen, tenwaer dan saeck datter enige nieuwe generale ende allen classes aengaende saecken waren te verrichten, in welken gevalle zij verplicht sullen wesen haren classi de weet daarvan te doen, ende oock hare besoignie aen haren respectiven classes te rapporteren.

13. *Op het 3de gravamen van Franicker.* — Den scribae wordt belast uyt den name des synodi te schrijven an den dienaers van Hollandt, dat

zij de translatie des Nederduytschen bijbels, langen tydt onder handen geweest hebbende, opt spoedighste bevorderen.

14. *Op het laeste gravamen classis Franequeranae.* — Aengaende HARMEN HARMANNI, leeraer der Minnisten tot Harlingen, wordt gestelt in handen van den deputatis synodi om de sentencie des synodi Leovardianaë over hem gevelt ter executie gestelt te muegen worden.

Particuliere handelingen.

1. Het geschil hangende tusschen der kerckenraedt van Harlingen ter oener ende PAULUM JOHANNIS sampt HESSELUM ALBERTI ter andere zyde, aengesien parthien aen beyde zyden niet verschenen en waren, ende volgens dien niet wel bij den synodo daerinne op desen tydt conde gehandelt worden, wordt gerevoeyeert van den synodo aen den deputatos desselvigen om datelick op het allerspoedighste tselve af te handelen, midts versoeckende aen de parthijen, dat het haer gelieve om de eere Godes ende de stichtinge der kercken mitsgaders oock die broederlicke liefde na de sentencie der deputaten, die hierover genomen worden sal, haer te reguleren.

2. Gevraeght zynde oft een dienaer, die enige schriften tegen de Papisten ofte Mennisten gescreven heeft, sal mogen deselve geschriften zynen adversario ter handen stellen sonder deselve eerst van tevoren zynen competenten classi verthoont te hebben, is geantwoordt: neen.

3. Gevraeght zynde oft, sowanneer een dienaer protest gedaen heeft tegen tbeslyt van een vergaderinge, tselve protest datelicken behoort opgeteeckent te worden, is na rype deliberatie geresolveert, dat alle onnodige protesten van nu voortaan sullen geweert, de nodige opgeteeckent worden, waerof de judicature sal staen bij den classen.

4. Dewijle bevonden is, dat de deputati, gecoren in den synodo laestgehouden tot Leeuwerden, haeren last niet hebben uytgefoert nopende hetghene in den opgemelden synodo haer was belast aengaende het classen van Franicker int generael sampt SIBRANDUM VOMMELIUM ende JOHANNEM HILBRANDI int besonder, wordt den vyer mannen, die desen presenten jare sullen dienen, ernstelick opgeleyt, dat zij sulcks opt spoedighste sullen bij der handt nemen.

5. *De vijfte sessie den 4^{den} Junij voormiddach.* — Het synodus, gelesen ende behartight hebbende seker schrijven van J. PETRI DUYREWOUDT, heeft over sommige poincten belangende de beneficiëgoederen, de opcomsten van vacerende leenen ende de hoedanicheyt der kerckvoochden besloten, dat de deputati synodi hierover executie sullen versoecken volgens de besluyten, in voorgaende tyden daerof gestatueert.

6. Belangende het stuck van gelyckformicheyt van de ceremonien, die in den doop, het nachtmael, in de gebeden ende trouwen staen te onderhouden, is raedtsaem gevonden, dat ieder classis daerop letten ende de dienaren houden sal tot sodanige gewoonte, als in de Gereformeerde kercken tot noch toe gebruyeklick zyn geweest.

7. Daerna is besloten, dat in cas van appel den appellant sal gehouden zyn den parthije advers deur autoriteyt des richters, bij denwelcken hij meijnt geinteresseert te zyn, zyn appel in tydts te laeten weten, voor ende alee de vergaderinge tsamengeleyt wordt, op dewelcke hij sich beroepen heeft.

Is mede op den synodo verschenen JOANNES MELBOMEUS, doende uyt den name ende van wegen den gantschen collegii der gedeputeerden Sylvaniae synodi verhael van alle handelingen, die zij den afgelopenen jare hebben geeffectueert, thonende daerbenevens bij pertinente specificatie ende quitancie reeckenschap van sodanige penningen, als haer bij den E. E. heeren gepasseert waren om te dragen de oncosten, die zij ten eynde voorsz. hebben moeten doen. Waeraf als oock vant voorgaende het synodus hem ende oock den deputatis synodi bedanekt heeft, welverstaende dat dn. REGNERUS de summa van 26 carolusgl. 1 $\frac{1}{2}$ st., die bij hem van de bovengemelde penningen noch zyn berustende, sal aen den deputatos deses tegenwoordigen synodi overleveren.

Also de broederen van Franicker sich besuaert vonden voor haer privee ende niet van wegen den classe om met den anderen in synodo versammelt te treden tot verkiesinge van de twee mannen, die in de plaetse van den afgaenden uyt den classe van Sneeck moesten benoemt worden, so ist dat zij deur eendrachtige advijsen des synodi verclaert zynde gehouden te wesen sulcks te doen tselvige gedaen hebben. Sijn derhalven met eendrachtige stemmingen in de plaetse van de afgaende vercoren dn. GOSSVINUS GELDORPIUS als dienaer ende WIJBRANDT HEERCKESZ als ouderlingh.

Waerop gevolght is de nominatie der andere deputaten synodi als: uyt den classe van Boolswerdt GODEFRIDUS SOPINGIUS ende TYMEN REYNERSZ; uyt den classe van Franicker PETRUS VOMMELIUS ende HOBBE WALTINGA; uyt den classe van Doccum HAJO LAMBERTI ende GERDT REYNTIESZ van Ee; uyt den classe van Leeuwerden FRANCISCUS AVERCAMPUS ende mijnheer SUFFRIDUS HANIA.

Hierna is gehouden censura morum. Ende den tydt des synodi, wanneer hetselvige den naestcomenden jare sal gehouden worden binnen Boolswerdt, is beraemt op den eersten Maendach na besloten Pinxteren. Also dat het synodus met dancksegginge, sonderlinge eendrachticheyt ende bethoninge

der liefde geeyndight zij, alwaeromme wij praeses ende scriba tot versterckinge der waerheit uyt last des synodi onse gewoonlicke handen hieronder gestelt hebben.

FLORENTIUS JOHANNIS, electus synodi praeses.

DANIEL JOHANNIS, scriba.

Gecollationeert met zyne principale, is bevonden met dien te accorderen in kennisse van mij

DANIEL JOHANNES, ecclesiastes in Bergum.1)